

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Μεμονωμένα αρχαιολογικά ευρήματα και οικοδομικά λείψανα, ενδείξεις οικιστικής παρουσίας, αποδεικνύουν τη διαχρονική πορεία και δράση ανθρώπων στη Μεγάλη Παναγία από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας.

Τα πρώτα ευρήματα έχουν εντοπισθεί στις θέσεις “Ιερό Προσκύνημα” και “Προφήτης Ηλίας” και φανερώνουν ανθρώπινη παρουσία στο χώρο πολλούς αιώνες πριν. Γραπτές μαρτυρίες δεν υπάρχουν, όμως πρόσφατη ανασκαφική έρευνα έφερε στο φως νεκροταφείο με θολωτούς τάφους, κιβωτιόσχημους απλούς και κιβωτιόσχημους με σαμαρωτή στέγη, καθώς και κοιμητηριακό ναό με αξιόλογη διακόσμηση στη θέση “Κοιμητήρια”. Ο εκτεταμένος οικισμός, που φαίνεται ότι υπάρχει στον ίδιο χώρο, πιθανόν να ήταν ο κεντρικός χώρος εγκατάστασης και καθημερινής διαβίωσης.

Η πρώτη γραπτή αναφορά του ονόματος του χωριού ως “Αραβενικεία” συναντάται το 942 μ.Χ σε χειρόγραφο του Αγίου Όρους. Από τότε και μέχρι το 13^ο αιώνα πληθαίνουν οι πληροφορίες που προέρχονται κυρίως από Αθωνικά έγγραφα και αναφέρουν την Αραβενικεία ως έδρα του ομόνυμου καπετανικίου της περιοχής. Από τις ίδιες πηγές πληροφορούμαστε την ύπαρξη τριών οικισμών, μεταξύ πολλών άλλων, στο γενικότερο γεωγραφικό χώρο του όρους Κάκαβου και μέσα στα όρια της Αραβενικείας. Οι οικισμοί είναι ο Ποκρεντός, η Τιμωτού, και τα Άτουβλα. Γίνεται μάλιστα λεπτομερής περιγραφή των ορίων των οικισμών και δίνονται πληροφορίες για τα περιουσιακά στοιχεία των κατοίκων τους ονομαστικά.

Με την περίοδο της Φραγκοκρατίας στη Χαλκιδική πιθανόν να σχετίζεται το τοπωνύμιο “Φράγκα”, που διατηρείται μέχρι τις μέρες μας.

Το 1345 καταλαμβάνει τη Χαλκιδική ο Σέρβος αυτοκράτορας Στέφανος Δουσάν, Σύμφωνα με χειρόγραφο του Αγίου Όρους, το 1349 ο Δουσάν πηγαίνοντας στο Άγιο Όρος με διαταγή του ευεργετεί την Αραβενικεία. Οι επιδρομές των Σέρβων, η παρακμή της Βυζαντινής αυτοκρατορίας εξαιτίας και των εμφυλίων πολέμων, καθώς και μια επιδημία χολέρας συντείνουν στην ερήμωση της περιοχής τα επόμενα χρόνια και πολλοί από τους οικισμούς ενσωματώνονται στα μεγαλύτερα χωριά που εξακολουθούν να υφίστανται μέχρι τις μέρες μας. Οι οικισμοί της περιοχής Αραβενικείας ενσωματώνονται στο ομώνυμο χωριό. Από απογραφή στα μέσα του 15^{ου} αιώνα, εποχής που οι Τούρκοι έχουν ήδη κυριεύσει τη Χαλκιδική, πληροφορούμαστε ότι στο Ρεβενίκ (Ρεβενίκια) υπάρχουν 41 σπίτια. Οι κάτοικοι

είναι όλοι χριστιανοί και δεν αναφέρονται μουσουλμάνοι. Από τότε η Αραβενικεία ως τοπωνύμιο αρχίζει να παραφθείρεται. Οι περιηγητές που περνούν από δω χρησιμοποιούν τους τύπους “Ρεβενίκ” και “Γρεβενίκια” για να οριστικοποιηθεί μετά το 18ο αιώνα σε “Ρεβενίκια”. Το 1771 το χωριό έχει 191 σπίτια. Την περίοδο της τουρκοκρατίας τα Ρεβενίκια μετέχουν στην ομοσπονδία των Μαντεμοχωριών, που αποτελείται από δώδεκα χωριά. Οι κάτοικοι των Μαντεμοχωριών ζητούν από τους Τούρκους να τους παραχωρηθεί η εκμετάλλευση του μεταλλείου Σιδηροκαυσίων, που επαναλειτουργεί την περίοδο αυτή. Οργανώνονται σε συνεταιρισμό και απολαμβάνουν προνόμια όπως σημαντική απαλλαγή από τους φόρους, με την προϋπόθεση να καταβάλουν στην Πύλη συγκεκριμένο αντίτιμο σε ασήμι κάθε χρόνο, Καθένα από τα Μαντεμοχώρια έχει τη δική του διοίκηση. Δώδεκα όμως αντιπρόσωποι στέλνονται στην πρωτεύουσα της ομοσπονδίας και αποτελούν την κεντρική επιτροπή, που αναλαμβάνει τη διευθέτηση όλων των σοβαρών ζητημάτων. Οι αποφάσεις επικυρώνονται με τη σφραγίδα της επιτροπής, η οποία αποτελείται από δώδεκα κομμάτια, όσα είναι τα χωριά που εκπροσωπούνται.

Μετά την κήρυξη της επανάστασης του 1821, οι κάτοικοι των Μαντεμοχωριών ενώνονται με ένα από τα δύο σώματα του Εμμανουήλ Παπα και δίνουν το παρόν στον αγώνα κατά των Τούρκων, όμως παρά τις ηρωικές τους προσπάθειες, δεν καταφέρνουν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τον πολυάριθμο και πολύ καλύτερα οπλισμένο τουρκικό στρατό. Ο Μπαϊράμ πασάς κατακαίει σχεδόν όλα τα χωριά της Χαλκιδικής και τα Ρεβενίκια. Αρκετοί κάτοικοι καταφεύγουν στη Σκόπελο από όπου θα επιστρέψουν σταδιακά μέχρι το 1830-31. Ενδεικτικά της ολοσχερούς καταστροφής είναι έγγραφα, σύμφωνα με τα οποία οι τουρκικές αρχές απαλλάσσουν από τους φόρους του έτους 1822 τους κατοίκους των χωριών που κάηκαν. Σημαντικό γεγονός, που σηματοδοτεί την ιστορία του χωριού, είναι η ανεύρεση της θαυματουργής εικόνας της Παναγίας το 1860 στην τοποθεσία “Άγιος Κωνσταντίνος” και η ανέγερση στην ίδια θέση του ιερού ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, τρία χρόνια αργότερα.

Μετά το τέλος του Κριμαϊκού πολέμου, παρατηρείται έντονο ενδιαφέρον από τους Ρώσους μοναχούς της Ιεράς **Μονής Αγίου Παντελεήμονος** του Αγίου Όρους να αγοράσουν το ναό της Παναγίας με τη θαυματουργή εικόνα. Ο περιηγητής Νικόλαος Σχινάς, ο οποίος επισκέφτηκε το χωριό γύρω στο 1887, αναφέρεται στο γεγονός αυτό: «...Την εκκλησία ταύτην ην νυν διαμένουσι δύο εκ Ρωσίας καλογραΐαι δια παντοίων μέσω και πολλών χρημάτων εξήτησαν ν'αγοράσωσιν οι Ρώσοι

αλλ'άπαντες της Χαλκιδικής κάτοικοι κατεξανέστησαν και παρημπόδισαν την εγκατάστασιν Ρώσων εν τη καρδία αυτών...». Ο ίδιος περιηγητής δίνει επίσης, ενδιαφέρουσες πληροφορίες για το χωριό, σημειώνοντας: «...το χωριόν (Ρεβενίκια) έχον 168 οικογενείας χριστιανών, γεωργών και μελισσοτρόφων...7 παντοπωλεία, 2 χάνια, βρύσες, σχολείον, εκκλησία και 3 καφεία. Το χωριόν διατρέφει αίγας, πρόβατα και χοίρους...». Το 1878 οργανώνεται από τη Μακεδονική Επιτροπή, που εδρεύει στην Αθήνα, επανάσταση, στην οποία οι Χαλκιδιώτες ετοιμάζονται να συμμετέχουν με όλες τους τις δυνάμεις. Οι Τούρκοι αντιλαμβάνονται το επαναστατικό κλίμα που επικρατεί στη Χαλκιδική και κηρύσσουν στρατιωτικό νόμο θέλοντας να προλάβουν δυσάρεστες για αυτούς εξελίξεις. Οι Χαλκιδικιώτες όμως δεν πτοούνται. Υπό την καθοδήγηση των μητροπολιτών Κασσανδρείας Κωστάντιου, Ιερισσού και Αγίου Ορους Θεόκλητου και του πρόξενου της Θεσσαλονίκης Κωνσταντίνου Βατικιώτη, συγκροτούνται δύο ανταρτικά σώματα και οργανώνονται επαναστατικές επιτροπές σε πολλά χωριά της Χαλκιδικής. Στα Ρεβενίκια πρωτοστατούν στην προετοιμασία της επανάστασης οι: Γεώργιος Βασιλικού, Νικόλαος Γεωργίου, Γεώργιος Γιουρούκης, Γεώργιος και Ιωάννης Δημητρίου, Κωνσταντίνος Εμμανουήλ, πρόεδρος, Στ. Ιωάννου, **Άγγελος**

Πανταζής, Δ. Παπαδόπουλος, διευθυντής του σχολείου, Δημ. Παπά Μόσχου, Γεώργιος Τσιπινιάς και Δημήτριος Χαιδευτός. Η υπογραφή της συνθήκης του Αγίου Στεφάνου (19/2/1878) γίνεται αιτία να μην κηρυχτεί η προγραμματισμένη επανάσταση στη Χαλκιδική. Τα χρόνια που ακολουθούν είναι χρόνια αγώνα κατά των Τούρκων και των Βούλγαρων. Ο Κεντρικός Μακεδονικός Σύλλογος αναπτύσσει αξιόλογη δραστηριότητα. Στέλνει στη Μακεδονία αντάρτικα σώματα όπως αυτό του Γεωργίου Γιαγκλή (1906) που αποτελείται από πέντε άνδρες, εκ των οποίων ο ένας είναι ο Ν. Κ. Σέρπης από τα Ρεβενίκια. Σε κατάλογο του οπλαρχηγού Αθ. Μινόπουλου με τους Μακεδονομάχους της Χαλκιδικής αναφέρεται ότι ο Δημήτριος Τσιπινιάς και ο Βασίλειος Τσιπινιάς από τα Ρεβενίκια “προσέφεραν καλώς υπηρεσίας”. Επίσης, οι Δ. Τσιπινιάς, Χαριστός και Γαλατσιάνος, ως μέλη της επιτροπής Μακεδονικού Αγώνα, συνεργάζονται με το μητροπολίτη Κασσανδρείας Ειρηναίο, βοηθώντας το έργο των ομάδων που δρούσαν στην περιοχή. Η απελευθέρωση ολόκληρης της Χαλκιδικής επιτυγχάνεται το 1912. Ένα μνημείο που δεν σώζεται σήμερα “υπέρ των εν πολέμοις πεσόντων από το 1912-1922” μαρτυρεί την ενεργό δράση των Ρεβενικιωτών στους αγώνες της πατρίδας στα χρόνια που

ακολουθούν την απελευθέρωση από τους Τούρκους, ως τη Μικρασιατική καταστροφή.

Τα Ρεβενίκια αναγνωρίζονται επίσημα ως κοινότητα το έτος 1918 (Β.Δ. 28/6/1918, ΦΕΚ Α152). Το 1927 η επιτροπή μετονομασίας αλλάζει το όνομα του χωριού από Ρεβενίκια σε Μεγάλη Παναγία. Μετά από λίγα χρόνια, ο καταστροφικός σεισμός του 1932 πλήττει τη Μεγάλη Παναγία, προκαλώντας μεγάλες υλικές ζημιές. Τέλος στον πόλεμο του **1940-41 το** χωριό πληρώνει το δικό του φόρο αίματος. Από τους νέους που φεύγουν να πολεμήσουν πολλοί είναι αυτοί που τραυματίζονται και οι Δημήτριος Αλεξούδης και Ιωάννης σκοτώνονται, μένοντας για πάντα στα Αλβανικά βουνά.